

Az ELLA elektronikus levelezőrendszer

IIF Koordinációs Iroda

Az ELLA rendszert az MTA SZTAKI ASZI osztályán fejlesztették ki az IIF program támogatásával. Segítségével elektronikus levelezés folytatható az X.25-ös hálózathoz kapcsolt mikroszámítógépeken: azaz a számítógépen megszerkesztett levél megcímezhető, elküldhető, arról nyugta kérhető, a számunkra küldött levél elolvasható, ki-nyomtatható, stb. Ezt a levelezőrendszert más hasonló rendszerekkel is összekapcsolták, így a hálózaton kialakított zsilipeken (gateway) keresztül különböző nemzetközi levelezőrendszerek is elérhetőek, pl. EARN, UUCP.

Az ELLA felépítése

Az ELLA rendszer két komponensből épül fel. Az egyik összetevő egy központi nagyszámítógépen lévő *postaközpont*, a másik pedig a levelező számítógépen futó *felhasználói programcsomag*. A postaközpont és a felhasználói program adathálózaton keresztül egy e célra tervezett protokoll segítségével kommunikál.

A postaközpont jelenleg az IIF Program központi számítógépen üzemel, ami egy IBM 4381-es típusú, VM/CMS operációs rendszerrel ellátott gép.

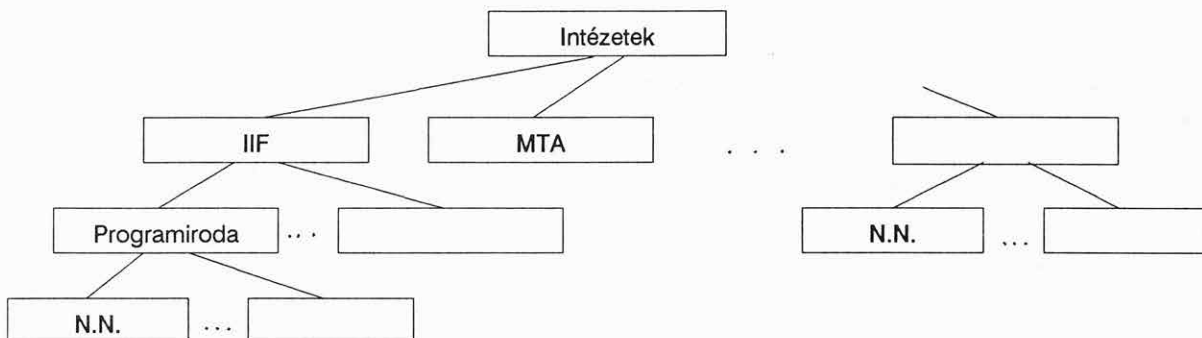
A fentiekből látható, hogy a postaközpont és a felhasználó számítógépe között nélkülözhetetlen az *adathálózati kapcsolat* megléte. Az IBM 4381-es gépet bekapcsolták a PLEASE Kft. (MATÁV) által működtetett X.25-ös hálózatba. Tehát ahhoz, hogy valaki levelezhessen, a számítógépének el kell érnie az adathálózatot. Ez az elérés történhet

- ▶ egy, a felhasználó számítógépébe épített X.25-ös kártya (COMX) segítségével,
- ▶ a lokális hálózat egyik számítógépéről, ha ezt a lokális hálózatot zsilipen keresztül kapcsolták az X.25-ös hálózathoz,
- ▶ vagy a számítógéphez csatolt modem segítségével normál kapcsolt telefonvonalon.

A hálózati kapcsolat után térjünk vissza a két komponens ismertetésére.

A postaközpontban minden levelező számára nyitnak egy *postafiókot*, ez tárolja a számára beérkezett leveleket. A postafiókot egy számmal, illetve a felhasználó nevével azonosítják. A névvel való azonosítás nem lenne elegendő, mert lehetnek azonos nevű felhasználók. A központban lé-

vő postafiókokról minden felhasználó kaphat információt a tudakozó segítségével, azonban a bennük tárolt levelekhez csak - a postafiók tulajdonosa által meghatározott - jelszóval lehet hozzáférni.

Tehát ha valaki aziránt érdeklődik, hogy mely intézmények és egyének kapcsolódnak az ELLA-hoz, vagy egy intézményben kívül lehet levelezni, ezt könnyen megtudhatja. Levelet küldeni azonban csak a legalsó szinten lévő postafiókba, azaz csak személyeknek lehet.

A felhasználó nemcsak a saját számítógépéről levelezhet, hanem a hálózat bármely pontjáról belépve elolvashatja, illetve feladhatja leveleit. Ezt a lehetőséget a számítógépen futó felhasználói komponens adja. Végigtekintve egy levél útját a feladótól a címzettig, a következők történnek: a feladó által megszerkesztett levél az adathálózaton keresztül átmegy a postaközpontba, mégpedig a címzett postafiókjába. Ha a címzett belép az ELLA-ba és beolvassa a leveleit, akkor a fenti levél átmegy a címzett számítógépébe, és a postaközpontban lévő postafiókból a levél törlődik.

A felhasználói komponens többféle számítógépen futhat: IBM XT, IBM AT/286/386 - MS/DOS, MacIntosh, VAX-VMS.

Az ELLA program használata

Az ELLA program használata gyorsan és könnyen megtanulható, ugyanis az ELLA menüvezérelt rendszer, aminél az adott pillanatban véggezhető műveletek a képernyőről leolvashatóak. Ezenkívül futás közben további tájékoztató (ún. help) is kérhető.

A postafiókokról még annyit érdemes tudni, hogy egy adott (fa)struktúra szerint fűzik fel ezeket, vagyis:

Mi a levél? A levél egy 64 Kbájtól kisebb adatállományból és egy borítékból áll. A boríték tartalmazza a levél méretét, a feladóját, a feladás időpontját, a címzettet, a levél tárgyát, típusát és formáját, és azt, hogy kinek ment a levélből másolat. Ezek közül csak a következő három jellemző kíván magyarázatot:

- tárgy:* rövid információ a levél tartalmáról,
- típus:* sima, nyugtás, expressz vagy expressz nyugtás. Ez utóbbi kettőnek a hazai levelezésben nincs jelentősége. A nyugtás levél pedig azt jelenti, hogy ha a címzett a levelet elolvasta, erről a gépünkbe nyugta érkezik.
- forma:* az adatállományra vonatkozó információ (pl. ha a levél ékezetes magyar betűket tartalmaz, akkor „normál”, ha programot, akkor „kód” stb.)

A belépés után négy lehetőség jelenik meg a képernyőnkön:

- Beérkezett levelek
 - Feladott levelek
 - Levélírás és -küldés
 - Postafiók kezelés

Beérkezett levelek

Ezzel a funkcióval a postafiókba érkezett leveleket lehet megnézni és elolvasni. A képernyőn

a beérkezett levelek listája jelenik meg, ami tartalmazza a feladót, a levél tárgyát, a feladás időpontját, a levél méretét és típusát. Ezek után a felhasználó dönthet arról, hogy melyik levelet nézi meg, melyiket olvassa ki, vagy melyiket törli akár olvasás nélkül. A megnézés és a kiolvasás között az a különbség, hogy az előbbi esetben a levél a postaközpontban megmarad, míg a másik esetben a levél átkerül a felhasználó számítógépebe, és azt a postaközpont tovább már nem őrzi. A harmadik funkció azért fontos, mert ellentétben az igazi postai küldeményel, itt a címzett is fizet a levélért. Tehát a tárgy alapján számunkra feleslegesnek tűnő levelet vagy túl hosszú küldeményt akár át sem kell venni.

Levéllírás és -küldés

E menüpont segítségével történik a levelek írása, módosítása, törlése, nyomtatása és elküldése. A képernyőn megjelenő lista egy adott alkönyvtárban lévő adatállományokat mutatja. A felhasználó határozza meg, hogy melyik legyen ez az alkönyvtár. Természetesen adatállomány nemcsak ebből az alkönyvtárból vehető, hanem a számítógépen lévő tetszőleges fájl elérhető. Az adatállomány - kiválasztása után - szerkeszthető, törölhető, nyomtatható, elküldhető, vagy új adatállomány hozható létre.

Ezen funkciók egy részét szövegszerkesztő végzi. Alapértelmezésben a KEDIT szövegszerkesztőt csatolják a rendszerhez, de tetszőleges szövegszerkesztő illeszthető az ELLA-hoz, pl. XYWRITE3, WORD.

A boríték elemeit az adatállomány elküldésekor kell kitölteni.

Feladott levelek

A feladott levelek lekérdezésekor azon levelek listája jelenik meg a képernyőn, amelyek még az ELLA postaközpontban tartózkodnak. Ezek a levelek törölhetőek, borítékuk módosítható.

Postafiók kezelése

E funkcióval egy postafiók állapota módosítható. Ez jelentheti

- jelszó módosítását,
- üzenet elhelyezését illetve törlését,
- a postafiók bezárását, kinyitását, átirányítását.

A jelszó a postafiókhoz való hozzáféréshez szükséges. Ezt a felhasználó bármikor megváltoztathatja. A postafiókon (legfeljebb 76 karakter hosszú) üzenet helyezhető el, s ez az üzenet megjelenik annak a felhasználónak a képernyőjén, aki ebbe a postafiókba levelet küld vagy a tudakozóban a postafiók iránt érdeklődik. A postafiók bezárható, vagyis nem küldhető bele levél. Például szabadság ideje alatt alkalmazható ez a lehetőség. Ennek ellentéte a kinyitás. Az átirányítás pedig azt jelenti, hogy a postafiókba érkezett küldemények egy másik postafiókban jelennek meg.

Egyéb lehetőségek

A teljesség igénye nélkül az ELLA rendszer néhány érdekesebb funkciója a következő:

Konfiguráció

Ezzel a funkcióval a konfigurációs paraméterek módosíthatók. Itt állítható be a hálózati csatlakozás módja és jellemzői, a kívánt szövegszerkesztő, képernyő színezése stb.

Becenévek

AZ ELLA-ban lehetőség van becenév-lista létrehozására. A becenév-lista postafiók egy csoportja, ami például egy körlevél küldésekor lehet hasznos.

Iktató

Ha a konfigurációs paramétereknél az iktató működését beállították, akkor minden levél beérkezéséről, elküldéséről, törléséről és visszavonásáról az iktatóba egy bejegyzés történik.

Telefonkönyv

A telefonkönyvből bárki megtudhatja az ELLA postafiókok tulajdonosainak nevét, munkahelyét, a postafiók állapotát. De megkereshető az is, hogy egy adott intézményben kinek van postafiókj, ki melyik intézményhez tartozik. Név szerinti lekérdezés is lehetséges, például megkereshető az összes Kovács vezetéknévű felhasználó.

Hirdetmény

Az ügyfélszolgálat időről időre az összes felhasználót érintő hirdetményt tesz közzé. Ez képernyőn olvasható, illetve adatállományba átirható.

Nemzetközi levelezés

Jelenleg számos nagy levelező hálózat működik a világban, csak a legismertebbeket említ-

ve pl. az EARN/BITNET, az Internet, az UUCP. Tavaly lehetőség nyílt arra, hogy ez utóbbihoz Magyarország is kapcsolódjon. Ezáltal a többi nagy és az itt nem említett kisebb - nemzeti vagy privát - levelezőrendszer is elérhetővé vált az ezen hálózatok között kialakított zsilipek segítségével. Gyakorlatilag tehát az egész nyugati világba küldhető és onnan kapható levél.

Természetesen az említett külföldi rendszereken működő levelező programok kisebb-nagyobb mértékben eltérnek az ELLA-tól, ezért az illesztés megvalósításánál csak azokat a tulajdonságokat képezték le, amelyeknek a jelenlegi ELLA rendszerben van megfelelője.

Csatlakozás az ELLA-hoz

Ez a cikk röviden vázolta az ELLA lehetőségeit. Aki további információt kér vagy csatlakozni szeretne az ELLA rendszerhez, forduljon az

**IIF Ügyfélszolgálatához,
1132 Budapest, Victor Hugo u. 18-22.
Telefon: 149-7986**

Irodalom

1. HORVÁTH Nándor: Nemzetközi elektronikus levelezés. [Kézirat. 1990.] 5 p.
2. ELLA elektronikus levelezőrendszer 4.2 verzió. Összeállította: IIF Koordinációs Iroda. [Közl. az MTA SZTAKI ASZI. 1991.] /IIF-Dokumentumok, D-14./ 7 p.

AZ ONLINE ADATBÁZISOK SZÁMA 1990 elején világszerte 4465 volt, a Cuadra-Elsevier *Directory online data bases* szerint; 1948 előállítótól származtak, 644 online szolgáltatás tette őket hozzáférhetővé. 1000-hez közeledett már a *hordozható* adatbázisok száma is. Ez utóbbiak legnagyobb része bibliográfiai adatokat tartalmaz; a nem nyomtatott forrásokra utaló (referral), a numerikus és a teljes szövegű adatbázisok mellett 50-nél több olyan is található közöttük, amely vizuális információkat tartalmaz – képeket, fotókat, grafikus tervezési segédleteket, térképeket stb. A hangzó és grafikus anyag online használata igen nehézkes, illetve költséges, ezért e téren különösen nagy jövőjük van a hordozható adatbázisoknak.

(International Information, Communication and Education, 1990. szept.)